

De Nederlandse Bosstatistiek ¹⁾

[905.1]

J. DE HOOGH

Zoals ik in de bespreking van het 7e en 8e deel van de Nederlandse Bosstatistiek reeds aankondigde — N.B.T. 38 (2) 1966 (91-92) — is in het thans verschenen 9e deel een samenvatting gegeven van de totale opname van de bossen en woeste gronden in de periode 1952-1963. Hierbij is dan nog gevoegd het resultaat van de recente inventarisatie van de weg- en grensbeplantingen, dus van de „bomen buiten het bos”.

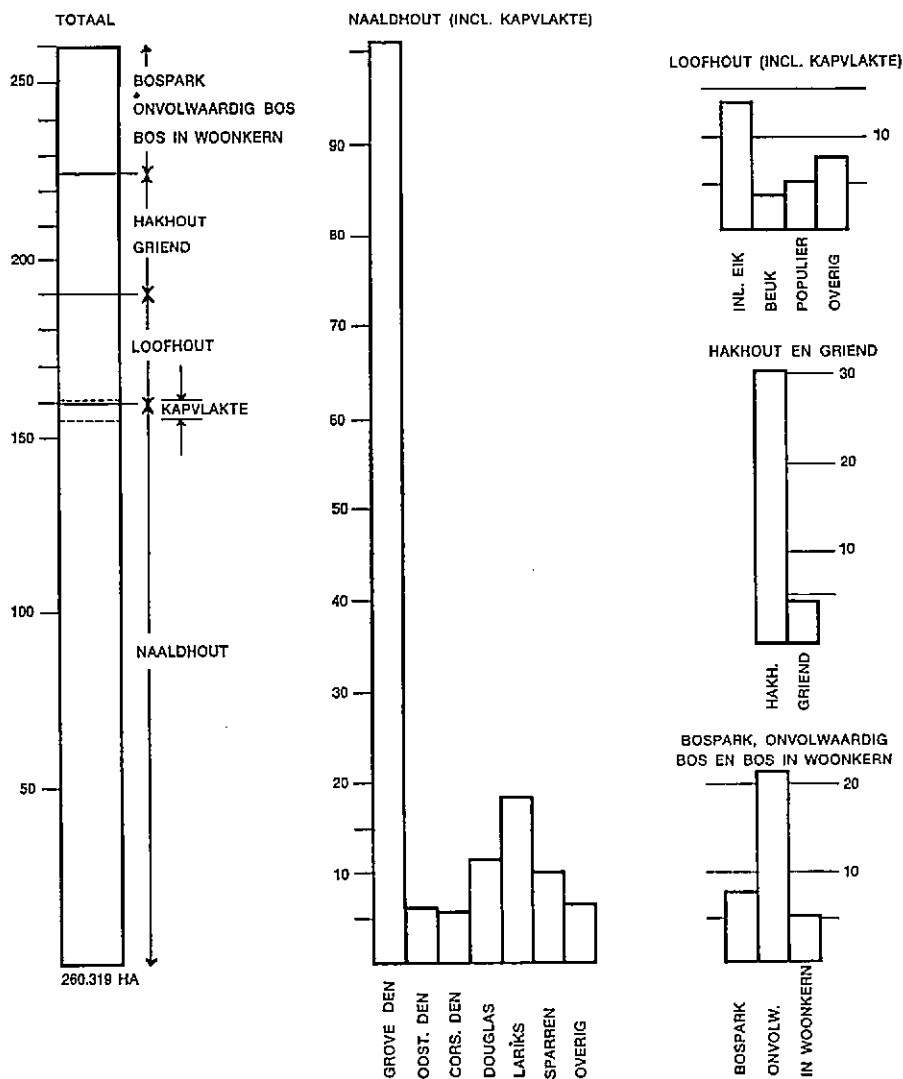
Uit het feit, dat de opname zich uitstrekt over een tijdvak van 12 jaren (die van de 1e bosstatistiek slechts over 4 jaren, maar die was dan ook veel beknopter) volgt, dat we niet kunnen spreken van een „momentopname” van het gehele bosareaal van Nederland. Het rapport spreekt dan ook van een „cumulerende statistiek”, die moet worden gezien als een „doorsnede” van de toestand tussen 1952 en 1963. Dat in dit 9e deel gegevens worden samengevat, waarvan de oudste 12 jaar eerder werden verzameld dan de laatst verzamelde, mag voor de bosbouw, waarin de wijzigingen zich slechts langzaam voltrekken en waarin men met kapleeftijden van 60 jaar en hoger werkt, wel aanvaardbaar worden geacht.

Met bijzondere belangstelling hebben we naar dit laatste, 9e deel uitgezien, vooral omdat mocht worden verwacht, dat hierin de oplossing zou worden gegeven van het raadsel, dat bij een toename van de bosoppervlakte met 10.448 ha de bebossingsgraad toch nog daalde van 7,6 % tot 7,2 %, ook al hield men rekening met enige toename van het landsoppervlak ten gevolge van de inpolderingen in de jaren na 1942. Wij kwamen namelijk tot 7,2 %, door alle gemeente-oppervlakten, zoals die in de 8 delen van de bosstatistiek waren vermeld, bij elkaar op te tellen en de op deze wijze verkregen landsoppervlakte te vergelijken met de nieuwe bosoppervlakte. Maar, — en nu komt de oplossing van het raadsel — in de oppervlakten van de gemeenten zijn wateroppervlakten begrepen, die er eerst nog van moeten worden afgetrokken voor een juiste becijfering van de bebossingsgraad. Dit was namelijk nog niet gebeurd in de overzichten die van elk bosgebied afzonderlijk werden gepubliceerd. Er moest dus nog een correctie worden toegepast ten aanzien van de gemeentelijke oppervlakten. Eerst dan kon men komen tot een vergelijking met de cijfers van de 1e bosstatistiek, waarbij een soortgelijke correctie bleek te zijn toegepast.

Op grond van de gegevens van het C.B.S. blijkt de gecorrigeerde landsoppervlakte thans 3.338.930 ha te bedragen, waaruit bij een bosoppervlakte van 260.319 ha volgt, *dat de bebossingsgraad van ons land thans 7,8 % bedraagt tegen 7,6 % in 1942.*

Hierbij dient dan nog te worden bedacht, dat bosperceeltjes kleiner dan

¹⁾ De Nederlandse bosstatistiek, deel 9, Nederland 1952-1963. Staatsuitg. 's-Gravenhage 1966, 51 blz., 7 staten, 23 tabellen, 4 grafieken, alsmede een boskaart van Nederland als bijlage. Prijs f 8,50 (bestelnr. J 60/1952-1963 -9).

SAMENSTELLING VAN HET NEDERLANDSE BOS NAAR BOS- EN HOUTSOORTEN
(OPP. x 1000 HA)

0,5 ha buiten de statistiek zijn gehouden. De totale oppervlakte van deze, landschappelijk vaak zeer waardevolle bosjes, wordt geschat op 10.000-15.000 ha!

Het percentage van onze landsoppervlakte dat wordt ingenomen door „woeste gronden” (excl. kwelders en schorren) bedraagt 4,7%. Tegenover de ruim 10.000 ha bos die we er bij kregen in de laatste 25 jaren staat een vermindering aan woeste gronden van rond 70.000 ha. In het jaarverslag 1965 van het Staatsbosbeheer lezen we, dat als we bos en woeste grond als recreatie-

ruimte van het Nederlandse volk beschouwen, de recreatie-ruimte in deze eeuw per hoofd van de bevolking met 80 % afnam. Deze vermindering is dan voor 40 % te stellen voor rekening van de afname van het bos- en woeste grond areaal en voor 60 % voor rekening van de bevolkingstoename. In 1963 had elke Nederlander slechts 340 m² recreatieruimte meer over, tegen 1659 m² in 1900.

Zoals uit het vorenvermelde blijkt, komen door deze bosstatistiek veel interessante dingen aan het licht, die toch ook vaak een gevoel van beklemming verwekken.

Voor planologisch werk op provinciaal of landelijk niveau, moet deze bosstatistiek onontbeerlijk worden geacht. Maar ook de gemeenten kunnen bij hun uitbreidingsplannen met veel nut van de zeer gedetailleerde gegevens (o.a. aan de hand van de topografische kaarten 1 : 25.000) gebruik maken.

Nu voor het gehele land alle verzamelde gegevens in dit 9e deel zijn samengevat, ook per provincie, zien we bijvoorbeeld dat Gelderland met 15,4 %, Utrecht met 12,8 %, Limburg met 12,2 % en Noordbrabant ook met 12,2 % de dichtst beboste provincies zijn. Drente heeft nog steeds het hoogste percentage woeste grond per provincie (7,9 %). Gelderland blijkt 1/3 deel van onze bosoppervlakte te bezitten en Noordbrabant bijna 1/4 deel.

Van de totale bosoppervlakte komt 73,7 % voor in boscomplexen van 100 ha en meer en in 44 complexen groter dan 1000 ha ligt 47,3 % van de bosoppervlakte. Is het bosbezit in ons land wat de eigendom betreft erg versnipperd, het valt ten aanzien van de verdeling in aaneengesloten complexen dus nog wel een beetje mee, althans wat onze verhoudingen betreft. In een „snipper” van 100 ha kan men nog wel recreatie vinden, wanneer het bos tenminste is opengesteld.

De overheid bezit 37,5 % van het bosareaal, 58,6 % is in handen van particulieren, terwijl 3,9 % behoort aan verenigingen tot behoud van natuurschoon. Vergelijken met 1942 zien we een vermindering van het particuliere bosbezit van 64,6 % tot 58,6 % van het totale bosareaal.

Ongeveer 60 % van het bos in ons land bestaat uit naaldhout. Het populierenareaal bedraagt 5718 ha, waarvan ongeveer 60 % jonger is dan 10 jaar. Er is dus de laatste jaren veel nieuw populierenbos aangelegd.

Van de categorie „weg- en grensbeplantingen” is slechts 10 % steekproefsgewijs opgenomen. De totale lengte van de weg- en grensbeplantingen kan worden gesteld op 46.400 km, wat produktie betreft overeenkomend met 37.000 ha bos. Deze „oppervlakte” is niet begrepen in het totaal aan bos volgens de statistiek. De hakhoutwallen van 4-10 m breedte werden tot de weg- en grensbeplantingen gerekend. Zonderen we nu de hakhoutwallen uit, dan houden we de opgaande weg- en grensbeplantingen over, die een lengte bezitten van 43.261 km omgerekend tot enkele rij, gelijkstaande met 34.000 ha opgaand naald- en loofhoutbos. Toch wel een respectabele hoeveelheid met ongeveer 2.003.000 m³ hout! Deze houtvoorraad is voor 2/3 deel in handen van overheidsinstellingen. Uit de tabellen 22 en 23 blijkt (alles met 10 vermenigvuldigen!), dat de eik en de populier (met wilg) het voornaamste

deel van deze beplantingen vormen (703.550 m³ resp. 654.130 m³), met als derde in belangrijkheid de beuk met rond 300.000 m³.

Bij de opname der bossen werd naast het bodemtype ook de groeiklasse vastgesteld. Voor de groveden kon hiertussen een relatie worden gevonden, die in een grafiek in beeld is gebracht. Over de samenstelling van het Nederlandse bos naar bos en houtsoorten zijn een aantal gekleurde grafieken opgenomen, die hiervan een duidelijk beeld geven. Verder vindt u als bijlage een grote kaart van Nederland, waarop de bossen en woeste gronden in kleuren zijn aangegeven. Er is echter zóveel wetenswaardigs in dit 9e deel te vinden, dat ik verder kan volstaan met de aanbeveling dit en de vorige delen zelf ter hand te nemen.

Met deze 2e bosstatistiek is thans een zeer mooi en nuttig werk afgesloten. De voorwaarden zijn bovendien geschapen, dat de nodige herzieningen van de statistiek, die natuurlijk periodiek zullen moeten plaatsvinden, op eenvoudige wijze kunnen geschieden. Allen, die aan deze statistiek hebben medegewerkt, brengen we gaarne hulde voor dit mooie stuk werk, waarbij de namen van te Wechel, Beversluis en Wassink met ere genoemd mogen worden.